

Da nam ne počí srce ...

Na Rdeči rob, Maselnik in Veliki Stador

Pobočij pod Krnom se je dotaknila jesen. Svet je po daljšem deževju dišal po mokroti in poletni barvni spekter narave je tonil v pastelnih odtenkih. Napočil je čas, ko nas jasen obris gora na obzorju neustavljivo vabi. Poletne vročine ni več in ob hoji navzgor telo zdaj ogreva samo sebe. Poti do zakotnih vrhov ostajajo prazne in v tišino, ki je tu zgoraj preseгла obzorje, popotnik le še občasno drobi svoj korak.

Danes vstopamo v ožje zavarovano območje v Triglavskem narodnem parku, kamor spada tudi naravna znamenitost in hkrati naravni spomenik Krn–Rdeči Rob. Izrazita gorska pregrada, ki je najlepše vidna iz Soške doline, poteka v smeri severozahod–jugovzhod od Krnčice, Krna, Batognice, Maselnika in Stadorjev do Rdečega roba. Buri našo radovednost in sprašujemo se, kaj se skriva na drugi strani grebena. V Krnsko pogorje, ki ga je z najbolj krvavimi boji zaznamovala prva svetovna vojna, so danes speljane številne poti. V letnem času najbolj oblegani poti na najvišji vrh v pogorju, 2244 metrov visoki Krn, potekata s planine Kuhinja ter iz doline Lepene mimo Koče pri Krnskem jezeru. Številne stare vojaške poti in steze so uporabne za prehode in vzpone do bližnjih vrhov, od katerih pa mnoge dosežemo le po brezpotjih. A ta brezpotni svet zna biti tudi zahteven in nepredvidljiv. Na tem območju namreč prevladuje visokogorski Kras z vsemi svojimi značilnostmi, kot so jame, brezna, žlebiči in škraplje, v katerih se izraža neponovljiva umetnost narave. Bogata geološka zgodovina nam širi obzorja in hkrati ostri zavest o težko dojemljivi razsežnosti prostora in časa.

Maselnik, Veliki Stador in Rdeči rob, na katere odhajamo danes, so mogočne gore, čeprav jim je čisto malo zmanjkalo, da bi dosegle dva tisočaka nadmorske višine. V njihovih izpostavljenih in razčlenjenih stenah so speljane številne plezalne smeri. Na severni strani grebena je slika povsem drugačna. Povsem krotke so in dosegljive po lažjem brezpotju.

Rdeči rob

Rdeči rob, 1913 m, podpira greben prepadnih Slemenskih peči. Njegova najbolj navdušujoča barvna stena tik pod vrhom slemena se skoraj v celoti razkrije šele po prihodu v gorsko krnico. Že s planine Kuhinja hitro opazimo velik zatrep, ki proti vzhodu razdvaja Maselnik ali Leskovški vrh in Veliki Stador. Nad planino Leskovca nas tabla usmeri na zračne, z redkim grmovjem porasle strmali, kjer v ključih poteka stara vojaška pot. Na vrhuncu vegetacije se ob njej razbohoti podrastje, ki ovira hojo. Od Malega Stadorja se nam kmalu priključi steza, ki nas pripelje do planine Sleme na tolminski strani. Tam sem bila pred

mesecem dni. Pod okriljem Slemenskih peči nas preseneti pogled na lepo urejeno planino, ki s svojimi izjemnimi razgledi kar kliče k vrnitvi.

Hlad je poskrbel, da smo imele s kolegico Irmo in psičko Sissy to jutro lahek korak in smo razmeroma hitro presegle visokogorski zatrep. Na Rdeči rob sem se vračala po več kot treh desetletjih in slike so mi kar same drsele skozi zavest. Pot iz Zatoľmina je bila ob vsej mladostni zagnanosti dolga in vroča. Že takrat sem pomislila, da bi prej kot na ta "rob" prilezla na Triglav. Poti niso bile označene tako, kot so danes, in na planini Sleme so nama s kolegico svetovali, naj pot nadaljujeva desno. Hoje po gozdu kar ni bilo konca in na srečo sva dohiteli dva znana planinca iz Nove Gorice. Končno smo le dosegli pot, ki vodi iz Pologa. Na

eni izmed planin je nastopil čas kosila, a ker je moja hrana ostalo doma na kuhinjskem pultu, je prava planinska družba hitro rešila problem. Naslednja neljuba prigoda na tem koncu ni bila lakota, temveč žeja, ki me je doletela v najhujši poletni vročini med vračanjem s Krna in Peskov. Ne žeje ne lakote danes ne bo. Dosegle smo visokogorsko krnico, ki se polkrožno razteza med Maselnikom in Velikim Stadorjem in seže pod gorski greben. V njenih plitkih kotanjah so se ujeli veliki skalni balvani, skale in drobir, ki so jih skozi čas odvrle gore. V naravi se vse preobraža in tudi vsaka, na videz neuničljiva gora se čisto počasi seseda.

Markirana pot v krnici v smeri Krna zavije levo, sprva označena steza na Rdeči rob pa se dvigne naravnost navzgor. Pod steno iščemo prvi prehod, ki nas čez travnato gredino pripelje na greben, razpotegnjen od Škofiča do Rdečega roba. Komaj opazno pot – lažje brezpotje – nam sem in tja nakažejo skalni možici. Naša gora je zdaj na doseg roka. Njen krotek, s severa s travo poraščeni zaobljeni vrh pa krasi miniaturni stolpič v obliki Aljaževega stolpa, v katerem je vpišna knjiga. Razgledi nam v jasnem vremenu jemljejo dih in ta dan je bil kot zadetek v polno. Pogled nam seže vse do doline reke Tolminke in gora Bohinjsko-Tolminskega grebena, ki so se kot naročene kopale v izrazitih jesenskih odtenkih. Osrednji Julijci, ki štrlijo nad njimi, so bili v igri svetlobe samo kulisa. Razgledujemo se proti najvišjemu Krnu. Pod 2063 metrov visokim Pragom, ki leži nekje med Batognico in Peski,

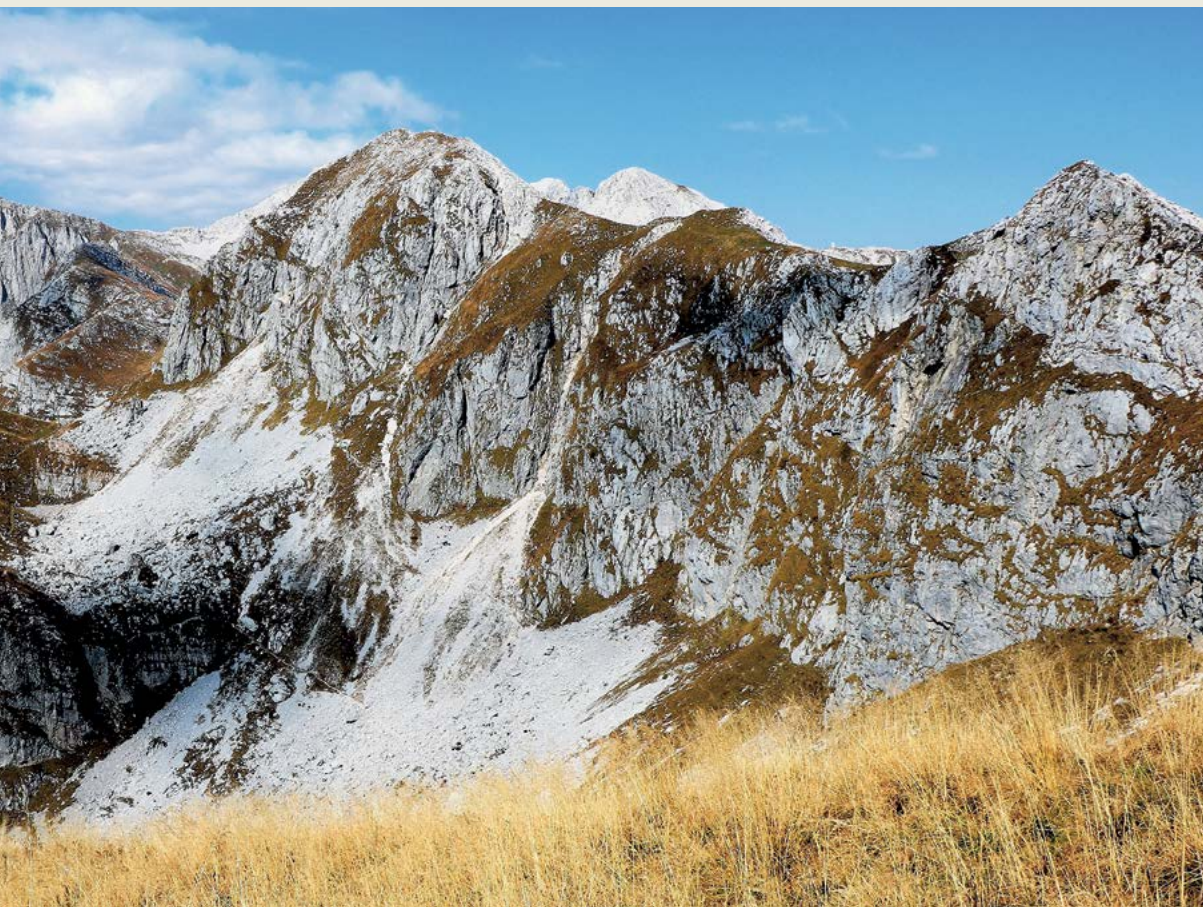
se glavni masiv Krnskega pogorja razcepi v dve gorski verigi. Med njima se je zarezala ledeniška visokogorska dolina, ki jo zaključuje skrita dolinica z jezerom v Lužnici. Na jugu pohlevni, z gozdovi porasli grebeni počasi dosežejo morje.

Pot lahko nadaljujemo pod barvito steno Rdečega roba. Dvignemo se do prevala, ki vrh Rdečega roba loči od vrha Velikega Stadorja. S prevala nas ozka in izpostavljena steza usmeri na levo. Tik pred položnim robom slemena obrnemo strmo navzgor, kjer zadnji krušljiv raztežaj od nas zahteva previdnost. Sprašujemo se, od kod v teh skladih tako čudovita paleta barv in oblik. Geološke raziskave so pokazale, da jih gradita starejši triasni sivi apnenec in mlajši rdečkasti lapornati apnenec. To posebno območje v času vegetacije dopolnjuje bogato planinsko rastlinje.

Veliki Stador

Veliki Stador, 1903 m, Maselnik in Rdeči rob so kljub lažjemu brezpotju in razmeroma kratki dostopnosti od planinske poti na videz manj obiskani. Naj brezpotje ostane, saj je svet v ožje zavarovanem območju Triglavskega narodnega parka še posebno ranljiv. Posledice, ki jih v visokogorju kljub upoštevanju zakonodaje povzroča množična prisotnost človeka, počasi pronicajo v našo zavest.

Razgledi, ki jih nudi mali preval med Rdečim robom in Velikim Stadorjem, pospešijo srčni utrip. Globoko pod navpičnico sameva planina Sleme. Od planine se podolgovat, s travo poraščen hrbet dvigne vse do

*Pogled na Krnsko pogorje z Velikega Stadorja
Foto: Olga Kolenc*

*Jesensko obarvana
južna pobočja
Krnskega pogorja
Foto: Olga Kolenc*

Visočega vrha. Na njegovih pobočjih v obsežnih zemeljskih gubah žarijo barvite jesenske preproge. Velikega Stadorja ni več v dosegu naših oči, desno nad nami se dviga samo še kot nepomembna vzpetina. Zagazile smo v visoko suho travo, ki se je kot žitno klasje zlatila med razbitim skalovjem, in iskale najboljše prehode. Širok in razmeroma položen vrh sestavlja venec petih temen. Tudi njih trdno podpira greben Slemenskih peči, ob boku pa jim stoji soimenjak, 1731 metrov visoki Mali Stador.

Vrh sta zaznamovali tako prva kot druga svetovna vojna, zato naletimo na več obeležij. Posebno ganljiv mi je bil pogled na sliko osemnajstletnega fanta, ki je bil s svojim svetlim žarom v očeh le velik otrok na pragu življenja, ob njegovi plošči pa stoji plošča z napisom Spomin mame. Skozi zavest mi je znova zdrselo spoznanje o absurdnem nesmislu nasilja in hkrati o smislu življenja.

Južna stran Rdečega roba je zdaj povsem na dosegu oči iz še enega zornega kota. Apnenčasti drobir, ki se je belil na golem grebenu, me je spominjal na sveže snežne zaplate. Pokrajina proti Primorski je že tonila v sivo modrih obrisih. Časa nam je ostalo dovolj, zato smo se odpravile proti Jezeru v Lužnici. Da med spustom ne bi izgubile preveč višine, smo se lotile brezpotja. Še preden naša steza zavije navzdol, na markirano pot v krnici, se pred nami pojavi komaj opazen prehod. Preči gola, z gruščem prekrita pobočja pod grebenom, a se ob manjšem skalnem podoru povsem izgubi. Čaka nas le še kratek vzpon do že

na daleč vidne poti, ki nas pripelje do malega skritega jezera.

Maselnik ali Leskovški vrh

Maselnik ali Leskovški vrh, 1903 m, ki se kot trdnjava dviga nad planino Leskovca, je na južni strani umeščen v glavni greben Krnskega pogorja. Na severni strani se nad dolino z Jezerom v Lužnici in nad skalno krnico v smeri prihoda z masivno pregrado poveže z drugim delom gorske verige. Njegov najbližji sosed je 2013 metrov visoki Škofič, ki je prav tako dosegljiv le po brezpotju.

Končno sva le srečali nekaj nama podobnih ljudi, ki jim v jasnem jesenskem dnevu lahko počí srce, če se pravočasno ne spravijo v hribe. Po prihodu pod vrh Maselnika, ki je iz te perspektive povsem podoben nedolžnemu vrhu Velikega Stadorja, mi je bilo jasno, da bomo ta dan osvojile tudi tretji vršac. V kotanji pod nami, ki jo čvrsto podpira južni grebenski masiv, zagledamo jezero v Lužnici. Leži na višini 1801 meter in je najvišje ležeče Krnsko jezero. V dolžino meri osemdeset metrov, v širino sedemdeset, globoko pa je deset metrov. Če njegovo pozicijo določimo še natančneje, ga umestimo med Maselnik, Srednji vrh, Male Peske in Škofič. Podvodni raziskovalci so ga označili za visokogorsko jezero z zahtevnim pristopom. Poletna temperatura se na površini povzpne največ do osem stopinj, na globini osmih metrov pa doseže le dve stopinji. Odkrili so, da v bistri in mrzli jezerski vodi živijo nekaj vrst rakcev in zelo zanimivo

podvodno rastlinje. Ker pa je jezero v Triglavskem narodnem parku, potapljanje brez posebnega dovoljenja ni dovoljeno.

Tudi na Maselnik smo se povzpele po travnatem pobočju. Med hojo navzgor se modro jezersko očesce pod nami samo še pogloblja. Z ozkega, s travo poraslega podaljška vrha se nam proti jugozahodu razgaljajo strma pobočja, ki padajo vse do planin. Greben Peskov nam je bliže, zdaj celo opazimo pot, ki preči njegovo belo kamnito puščavo. Povsem drugačen je in zdi se, kot da ne spada v ta svet. Skoraj položen in malce razbit vrh Maselnika se podaljša proti jugovzhodu, del Velikega in Malega Stadorja ter Visočega vrha pa zdaj delno vidimo tudi z južne strani. Rdeči rob, gledan iz te perspektive, se kljub neizrazitemu vrhu končno dvigne nad sivo povprečje. Mojsrsko umeščeni barvni skladi se skupaj z barvnim meliščem pod seboj zlijejo v celoto. Obenem je lepo vidno, kako sleme Velikega Stadorja proti jugu poveže vso gorsko verigo.

Celo psička Sissy je obstala in se za nekaj časa zazrla v to smer. Bog ve, kaj se je pletlo po njeni glavici. Vsako živo bitje po svoje doživlja ta svet, nekatere zaznave pa so v živalskem svetu tudi dokazano bolj razvite kot pri človeku. Vsekakor je bila srečna, da je kljub vsem tegobam, ki ji jih prinašajo leta, in dejstvu, da je bila pred nekaj meseci operirana zaradi raka, povsem brez težav zmogla to pot. Vrnile smo se na stezo pod Skofičem in pred povratkom na planino Kuhnja nas je kot za nagrado čakal še spust k jezeru. ●

Vrh Rdečega roba z vzhoda Foto: Olga Kolenc